

Het belooft weer spannend eraan toe te gaan dit jaar op 24 april: de Armeense gemeenschap maakt hun borst al nat met de 99ste herdenking van 1915 op komst terwijl er binnen de Turkse gelederen steeds meer geroezemoes is over een tegenactie. Want elk jaar breekt rond 24 april, de dag dat Armeniërs herdenken dat hun voorouders omgekomen zijn in de bloederige schermutselingen rondom de val van het Osmaanse Rijk tijdens de Eerste Wereldoorlog, de discussie los wat er nu precies is gebeurd. De discussie is zo hevig dat zelfs nu er hier in dit artikel “schermutseling” staat en geen “genocide”, menig lezer in woede zal ontsteken.

In dat geval zullen we uit voorzorg de Canadese historicus Gwynne Dyer, wiens specialiteit in militaire geschiedenis ligt, aanhalen: “Indien met genocide wordt bedoeld dat veel mensen omgekomen zijn, dan is 1915 beslist een genocide maar indien er bedoeld wordt op een juridische term waarbij van bovenaf een systematisch beleid is gevoerd om een specifiek volk uit te roeien uit racistische motieven, dan was het hoogstwaarschijnlijk geen genocide”.

Maar na deze figuurlijke bom gelijk al in de eerste alinea's van het stuk ontmanteld te hebben, dient de verdere focus in dit artikel eigenlijk meer te liggen op de houding van Turken en Armeniërs in Nederland. Beide groepen hebben een sterke diaspora; een diaspora dat, vergeleken met hun landgenoten aan het thuisfront, erg fanatiek en nationalistisch is. Een ontwikkeling wat een goede integratie in Nederland in de weg staat. Beide groepen proberen hun geschil in Nederland verder uit te vechten terwijl het hier eigenlijk niet aan de orde dient te zijn.

Het is dan ook frappant te noemen dat Nederland onlangs toestemming heeft gegeven aan de Armeense kerk in Almelo om een gigantisch monument te bouwen in hun voortuin die de, voor Turken pijnlijke en provocerende, naam ‘Armeense Genocide Monument Almelo’ zal dragen. Het monument zal het grootste genocide-monument buiten Armenië worden, geheel naar voorbeeld van het Armeense Genocide Monument in de Armeense hoofdstad Jerevan. Turken zouden kunnen reageren door snel te dreigen om in de tuin van elk van de ruim 200 Turkse moskeeën in Nederland ook een monument te zullen bouwen, maar dan ter nagedachtenis van de Turkse slachtoffers van 1915 door toedoen van Armeniërs.

Al snel duikt hierbij dan de vraag op wat dit monument zal bijdragen aan Nederland of de Nederlandse samenleving. Is Nederland op de één of andere manier betrokken bij het Turks-Armeense conflict van 1915? Beslist niet. Is een wapenwedloop van monumenten tussen de twee groepen een constructieve bijdrage aan een verzoening? Uiteraard niet. Dus waarom wordt er nu een immens groot monument gebouwd? Al sla je mij dood.

En los van de wapenwedloop van monumenten, lijkt mij de import van deze problematische discussie sowieso onnodig in Nederland. Als onafhankelijk derde partij dient een neutraal Nederland de discussie tussen activistische groepen af te kappen. Deze discussie is namelijk vooral van belang voor academici (al dan niet in Turkije en Armenië), maar niet voor Nederland pur sang. Vooral omdat 480.000 Turken en 12.000 Armeniërs in Nederland in harmonie samen moeten kunnen leven. Een monument bouwen om een sneer uit te kunnen delen, lijkt me volledig nutteloos daar de regeerleiders ongeveer 3500 kilometer verderop leven en dus het monument nooit zullen zien. De enige groepen die het monument wel zullen zien, zijn de Turken in Nederland. Leden van deze groep zullen het als een provocatie opvatten en in plaats van integratie zal er alleen maar polarisatie optreden. Tevens zullen de fricties tussen beide bevolkingen steeds hoger oplopen. Iets wat fatale gevolgen kan hebben als groepjes Turkse en Armeense jongeren massaal met elkaar op de vuist zullen gaan. Dit is, met het oog op felle Koerdische jongeren die al eerder Turkse jongeren hebben aangevallen, geen onwaarschijnlijk scenario.

Nu betekent dit natuurlijk niet dat Armeniërs in Nederland niks mogen herdenken. Dat mag uiteraard wel, en dat gebeurt ook zeker massaal in de vele Armeense kerken, stichtingen en verenigingen die Nederland rijk is. Hiernaast is er nog een grafsteen in Assen en een klein herdenkingsplek in Almelo waar men elk jaar bij elkaar komt om de vele doden te herdenken. Deze twee plekken zijn vrij klein en niet centraal gelegen maar desalniettemin erg geschikt. Nu zal het grote monument een paar punten anders zijn: het is centraal gelegen aan een drukke weg in Almelo waardoor autorijders en voetgangers het direct zullen zien; en het is erg groot. Om deze twee redenen stellen Armeens-Nederlandse fora dat het monument een "toeristische attractie zal worden voor Armeniërs over de hele wereld". Maar waarom dan? Zijn de slachtoffers in Nederland omgekomen? Nee toch zeker? Heeft de ramp zich in Nederland voltrokken? Ook niet. Dus waarom moet er precies in Nederland zo een groot monument komen waar massaal de zeven miljoen Armeense diasporaleden buiten Armenië (waar maar 2,9 miljoen Armeniërs leven) als toeristen kunnen komen? Wat is hier de meerwaarde van voor Nederland? Een ramp herdenkt men meestal toch op een plek waar het symbolisch enige raakvlak mee heeft? Tsjernobyl wordt toch ook niet herdacht met een gedenkteken in Zimbabwe? Dus waarom deze Armeense ramp wel in Nederland? Wat is de logica hierachter van onze Armeens-Nederlandse medemens?

Het lijkt mij dat indien Turkse Nederlanders (ook wel de 'Nederturken' genoemd) bekritiseerd worden om hun eenzijdige houding waarbij ze zich meer richten op de ontwikkelingen in Turkije dan de ontwikkelingen in Nederland, dit ook voor andere groepen zou moeten gelden. Kan het zo zijn dat Armeense Nederlanders een monument mogen bouwen in Nederland terwijl het monument:

A) helemaal niks te maken heeft met de Nederlandse samenleving, en B) als pijnlijk, kwetsend en/of provocerend ervaren wordt door een grote groep Nederlanders (al dan niet van Turkse komaf)?

Het antwoord lijkt me duidelijk. Indien wij hier in Nederland een goede integratie pogen te realiseren, dan lijkt het mij dat het kiezen van partij in een discussie wat niks te maken heeft met de binnenlandse politiek van Nederland funest zal zijn voor de harmonie. Bij dit monument zullen bijna een half miljoen Nederlanders van Turkse komaf de bouw als een regelrechte provocatie ervaren, terwijl het monument ook gezien kan worden als 'het zaaien van haat jegens een bepaalde bevolkingsgroep'. Eerder had Nederland om die reden al bepaald dat een Armeens monument op de begraafplaats van Assen het opschrift moest aanpassen van "Ter nagedachtenis van de onschuldige Armeense slachtoffers van de genocide in 1915" naar "Ter herdenking aan onze Armeense voorouders uit de periode 1910-1920". Wat is er nu veranderd, lijkt mij de belangrijkste vraag? Vooral met het oog op recente onderzoeken van de laatste paar jaren waaruit steevast bleek dat Turken in Nederland zich steeds meer isoleren en alleen maar omgaan met hun 'eigen' achterban, lijkt de keuze van Nederland om de Armeense kerk in Almelo een monument te laten onthullen, erg dubieus voor de integratie van zowel Armeniërs als Turken in Nederland.